

סדר

הגדה של פסח

עם

קדחת משה

טאסף פנינים, מנאונים ואדמוריים,
חוצבים להבות, ומלהיבים לבבות.

באר מרים

ציוני המקורות, חקרי הלכות,
ברורי נוסחאות, והערות מאירות.

ממני

צעיר התלמידים

ראובן מרגליות.

מהדורה חדשה עם מלואים

הוצאת ספרים

„זוהר“

תל-אביב

קנמ"י והמוציא ואכילה מצה על הפרוסה ובוצע שניהם ואוכלין טרור פרוסק כזית ושיעורו (חצי) ביצה שקועה בחרוכת. וכן הכריכה שוקעין בחרוכת ואח"כ אוכלים הביצים. וטעם האכילה לא מאכילות ח"ו להוכיח אכילות ט"כ היום רק שהוא זכר לחגיגה שצלי אין לאכול בפסח זכר לפסח רק בשר זכר לפסח וביצים זכר לחגיגה. ואח"כ אוכלין אפיקומן כזית א'. ודוקא קודם חצות אבל הל"ל אין הקפד אם הוא לאחר חצות. הכוס שלו מעומר לבהמ"ז. שפ"ך חמטך. הל"ל. ואינו אומר יהללך כלל רק הודו ונשמת וישתבח וטמ"ים בברכת ישתבח :

באר מרים

בסדר הקערה מניחין שני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה, ונהגו בבשר וביצה (ש"ע אר"ח סי' תע"ג סע' ד'), ונראה שלכן מניחים דוקא אלו המינים לפי שהם סימן חירות כי בעבדותם במצרים לא אכלו לא בשר ולא ביצה עיין אבן עזרא פ' וארא ח' כ"ב:

סדר הגדה של פסח

קהלת משה

קדש, לבאורה היה צריך להיות מקודם רחץ ואח"כ קדש, אך כ"ק אבי אדמו"ר (הגה"ק ר' אברהם טסוכטשוב) וצללה"ה אמר מטום דביצ"ם היה הגאולה אף שלא היו ראויין כרכתיב ואת ערום ועריה,

וכמו כן לדורות מתעוררת בזמן הזה השפעה הקדושה לכל אחר אף שאינו ראוי לכך עכ"ה. ולדעתי יש עוד רמז שלשון קדש הוא הזמנה מלשון הקדוש קראויו שעכ"פ צריך להזמין

מְרֹרֶה, כֹּרֶךְ;
שְׁלֵחַן עֹרֶךְ;
צְפוּן, בִּרְהֵ;
הַלֵּל, נִרְצֵה;
שְׁלוֹם

עצמו כמשה"כ אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים שזהו חסד נמור אפי' לטי שאינו כדאי, אך הרחב פיך להיות עכ"פ ראוי לקבל, אז אמלאהו, ע"כ לזכות להארת הגאולה צריכים גם עתה הזמנה עכ"פ קבלה בלב לבצאה מטצרים ערות הארץ ואז הארת הגאולה רוחצת אותו שההטא

קדש, הנה מבואר בירושלמי פסחים פ"י ה"א והובא להלכה בש"ע אר"ח סי' תע"ב סע' י"ד שמצוה לחזור אחר יין אדום, וזהו משום שהוא הממוצע בינות טוב לאנשים וגם לנשים ששניהם חייבים בארבע כוסות, דמצינו שהיין השחור הוא חלוש ביותר עיין ערוך ערך אליוסטריין וברע"ב מנחות פ"ח מ"ג, שלכן נקטו בתרגום שני לאסתר פס' גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים שהיתה מוזנת להן חמרא או כמא וכ"ה בילקוט שמעוני שם מוזנת להן יין שחור לאשר הוא חלוש וטוב בשביל נשים, ולהיפוך יין לבן מצינו כי הוא עז ביותר עד כי ע"י חריפותו יעביר נתמים מבגד הנכבס בו ולכן נמלץ

באר מרים

הסימן החרווי הזה יסד רבינו שמואל מפלייזא, אחד מבעלי התוספות, חבירו של רבינו בעל הסמ"ג, ושל רבינו יחיאל מפאריז ועיין בספרי תולדות רבינו יחיאל שבראש ספר הויכוח הערה כ"ז, ובהמגיד ח"ו ע' מ"ה), וכן הביאו רבותינו הקדמונים עוד הרבה סימנים לסדר המסיבה בליל התקדש החג, ראה בספר הפרדס לרש"י

שהובא הסימן של ר' יוסף טוב עלם, בהגהות מיימונית לנוסחת ההגדה של הרמב"ם הובא הסימן של מהר"ם מרוטנבורג, במחזור ויטרי ע' רצ"ד מסורת סימן מטעם ר' יוסי הגדול, ועיין בשו"ת מהרש"ל סי' פ"ז ופ"ח ושם ס"ס ס"ד, ובפסח מעובין שעל ההגדש"פ מבעל כנסת הגדולה ועוד :

קדש, הנה מבואר בירושלמי פסחים פ"י ה"א והובא להלכה בש"ע אר"ח סי' תע"ב סע' י"ד שמצוה לחזור אחר יין אדום, וזהו משום שהוא הממוצע בינות טוב לאנשים וגם לנשים ששניהם חייבים בארבע כוסות, דמצינו שהיין השחור הוא חלוש ביותר עיין ערוך ערך אליוסטריין וברע"ב מנחות פ"ח מ"ג, שלכן נקטו בתרגום שני לאסתר פס' גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים שהיתה מוזנת להן חמרא או כמא וכ"ה בילקוט שמעוני שם מוזנת להן יין שחור לאשר הוא חלוש וטוב בשביל נשים, ולהיפוך יין לבן מצינו כי הוא עז ביותר עד כי ע"י חריפותו יעביר נתמים מבגד הנכבס בו ולכן נמלץ

אלהינו מלכא בלא מטרונתא לא מלכא, ולזה אמר בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים או היחיד בשלמות (תפארת שלמה):

כי גבר עלינו חסדו, כשארם רוצה לקרב את עצמו להשיח

או נמשכן עליו דינים ויסורים והם נראים כהתרחקות באלו רוצים להתרחקו מעבודתו ית', ובאמת זו ההתרחקות היא עיקר ההתקרבות, כי אלו הדינים והיסורים הם לטובתו בחינת את אשר יאהב ה' יוכיח כדי שיעסוד בנסיון הזה ויתגבר ויתאמץ להתקרב יותר, וזהו כי גבר עלינו חסדו היינו שהגבורות הם חסדים באמת כדי שיתקרב יותר להשיח (לקוטי מהרן ח"א סי' ע"ד):

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, הנה עיקר ההודאה והשבח היא בשביל כללות ישראל, כי אם האדם נוחן הודאה רק על הטובה שהגיעה לו חוץ להיות גריעות בנפש שאינו שטח ביסועת בני ישראל אך הוא ג"כ גרעון בהודאה עצמה, למשל כשרקב"ה נותן ספר על הארץ, והארץ נתנה יבולה, אם האדם

אודך כי עניתני וגו', בגמ' שם דוד אמר אודך כי עניתני, ישי אמר אבן מאסו הבונים וראה ילקוט המכירי לתהלים פקי"ח כ"ח, מדרש תלפיות ערך ישי בשם העשרה מאמרות להרמ"ע,

בהגות הגרד"ל לויק"ר פי"ד אות י"ז, בשמחת הרגל להגחיד"א פס' אני עבדך בן אמתך ובמדבר קדמות מערכת יר"ד אות כ' ערך ישי שהיה ישי סובר דמואבית אסורה ולכן ציוה שפחתו לבוא אליה לטהר זרעו והשפחה גילתה לאדנותה אשת ישי ובאה היא והרתה והולידה אז את דוד וזהו אבן מאסו הבונים וגר', אחיו אמרו מזה ה' היתה זאת שמואל הנביא אמר זה היוו עשה ה' וגו', אמרו אהיו אני ה' הושיעה נא נענה דוד ואמר אנא ה' הצליחה נא, אמר ישי ברוך הבא בשם ה' אמי שמואל ברכנוכפ מביו, ה', אמרו כולן אל ה' ויאר לנו, שג אמר שמואל אסרו חג בעבותים, נענה דוד ואמר אלי אתה ואודך, אמרו כולן אלהי ארוממך, פסחים קי"ט סע"א, והנה הך סיומא

הָלָלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ, וְאַמֶּת יְיָ לְעוֹלָם, הִלְלוּהָ:

הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב: יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

יֹאמְרוּ נָא בֵּית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

יֹאמְרוּ נָא יְרֵאֵי יְיָ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

מִן הַמִּצָּר קָרָאתִי יְהוָה, עֲנֵנִי בְמִרְחַב יְהוָה:

יְיָ לִי לֹא אֵיֶרָא מַה יַּעֲשֶׂה לִּי אֲדָם:

יְיָ לִי בְעֹזְרִי, וְאֲנִי אֶרְאֶה בְשִׁנְאֵי: טוֹב לְחַסוֹת בַּיהוָה, מִבְּטוֹחַ בְּאָדָם: טוֹב לְחַסוֹת בַּיהוָה, מִבְּטוֹחַ בְּגִדִּיקַיִם: כָּל גּוֹיִם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִלֵּם: סְבוּנִי גַם סָבְבוּנִי, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִלֵּם: סְבוּנִי כְּדַבּוּרִים הוֹעֵכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִלֵּם: דַּחַח דְּחִיתֵנִי לְנַפְוֵל, וַיְיָ עֲזָרְנִי: עֲזוּ וְזַמְרַת יְהוָה, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה:

קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְיֶי צַדִּיקִים, יָמִין יְיָ עֲשֶׂה חַיִּל: יָמִין יְיָ רֹמְמָה, יָמִין יְיָ עֲשֶׂה חַיִּל: לֹא אָמַת כִּי אֶחְיֶה, וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסּוּר יִסְרְנֵי יְהוָה, וְלַמּוֹת לֹא נִתְּנִי: שְׁתַּחֲוֵי לִי שַׁעֲרֵי צְדָקָה, אֲבֹא בָם אֹדְדָה יְהוָה: זֶה הַשָּׁעַר לַיהוָה, צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אֹדְדָךְ כִּי עֲנִיתֵנִי, וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה

אמרו כולן אלהי ארוממך צ"ע דבלשון יחיד נאמר, והנכון כהג"י בכת"י מובא בדק"ס נענה דוד ואמר אלי אתה ואודך אלהי ארוממך, אמרו כולן הודו לה' כי טוב כי לעולם

חסדו:

הודו